

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

ВИСНОВОК
до проєкту Закону України
«Про Службу військового капеланства»,
внесений народними депутатами України Костенком Р.В., Геращенко І.В.,
Фріз І.В., Тістиком Р.Я., Кравчук Є.М., Шараськіним А.А., Іоновою М.М та інші.

(реєстр.№ 4626 від 22.01.2021р.)

Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики на своєму засіданні 17 березня 2021 року (Протокол № 58) розглянув проєкт Закону про Службу військового капеланства (реєстр. № 4626 від 22.01.2021р.), внесений народними депутатами України Костенком Р.В., Геращенко І.В., Фріз І.В., Тістиком Р.Я., Кравчук Є.М., Шараськіним А.А., Іоновою М.М. та інш.

Метою законопроекту є запровадження Служби військового капеланства та законодавче закріплення статусу військових капеланів як військовослужбовців, визначення організаційно-правових засад взаємодії військових формувань і релігійних організацій у процесі забезпечення функціонування інституту військового капеланства для реалізації військовослужбовцями Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також членами їх сімей права на свободу совісті, світогляду та віросповідання.

У законопроєкті даються визначення поняттям «духовно-релігійні потреби», «задоволення духовно-релігійних потреб», «душпастирська опіка», «консультування командування з духовно-релігійних питань», визначаються принципи, на яких здійснюється діяльність Служби військового капеланства, визначається структура, функціональні обов'язки військового капелана як військовослужбовця, порядок підпорядкування та загальна чисельність, також передбачається запровадження квот конфесійного представництва відповідно до потреб особового складу з урахуванням поліконфесійності нашої держави.

Насамперед варто зауважити, що на сьогодні діяльність капеланської служби унормовано нормативно-правовими актами, а саме:

- розпорядженнями Кабінету Міністрів України «Про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах, Національній гвардії, Державній спеціальній службі транспорту та Державній прикордонній службі» № 677-р від 2 липня 2014 р. та № 964-р від 14.12.2016р.;

- наказом Міністерства оборони України, «Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України» № 685 від 14.12.2016р.,

- наказами Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Національній гвардії України» № 205 від 24.03.2020р., «Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Державній прикордонній службі України» № 1065 від 10.10.2016р.

Комітет погоджується з позицією суб'єктів права законодавчої ініціативи щодо необхідності законодавчого врегулювання порядку забезпечення релігійних потреб військовослужбовців і членів їхніх сімей, а також підтримує відповідні зміни, які необхідні для створення правової основи налагодження взаємодії між військовим командуванням і керівництвом релігійних організацій різних конфесій, що не суперечитиме конституційному принципу про відокремлення держави і церкви як двох окремих і незалежних суспільних інститутів.

Натомість будь-які зміни щодо порядку задоволення релігійних потреб, особливо у Збройних Силах України, мають запроваджуватись обережно, тільки після глибокого та всебічного аналізу, з урахуванням поліконфесійності нашої держави, а також спільно з представниками усіх релігійних конфесій, зареєстрованих в Україні.

При обговоренні зазначеного законопроекту, а також висновків міністерств до нього, Комітет вважає за доцільне звернути увагу на наступні суперечності у його положеннях.

Міністерство культури та інформаційної політики України (далі МКІП) підтримує зазначений законопроект за умови врахування пропозицій, висловлених у висновку від 16.02.2021р.

Зокрема, статтю 9 зазначеного законопроекту запроваджуються квоти конфесійного представництва, що здійснюватимуться з урахуванням релігійної приналежності особового складу Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України. Проте у статті 9 чітко не визначено порядку розподілу квот конфесійного представництва між релігійними організаціями. У зв'язку з цим, МКІП рекомендує покласти повноваження щодо формування запитів до керівних центрів релігійних організацій на надання кандидатів для проходження підготовки та здійснення капеланської діяльності на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері релігії, як відповідального за визначення цього порядку.

Термінологія положень статті 10 законопроекту стосовно інформації, отриманої під час сповіді, яка не підлягає розголошенню, не відповідає Закону України «Про інформацію» та суперечить вимогам пункту 5 частини другої статті 65 та частини восьмої статті 224 Кримінального процесуального кодексу України, які закріплюють право особи не відповідати на запитання з приводу обставин, що стали їй відомі під час сповіді.

МКІП наголошує на чіткому формулюванні обов'язків військового капелана. На цій підставі пропонується у законопроекті врегулювати зазначене питання,

зокрема визначити обов'язок військового капелана сприяти задоволенню релігійних потреб кожного військовослужбовця, обов'язок забезпечити рівне ставлення до військовослужбовців незалежно від їхнього віросповідання, заборону будь-якого прямого чи непрямого обмеження прав, надання переваг військовослужбовцю залежно від його ставлення до релігії, заборону розпалювання ворожнечі та ненависті залежно від ставлення військовослужбовця до релігії, неприпустимості образи релігійних почуттів військовослужбовця.

Крім того, МКІП зауважило, що з метою захисту прав людини і громадянина, державного суверенітету і територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та недопущення втручання у внутрішні справи України доцільно передбачити проведення спеціальної перевірки особи, запропонованої релігійною організацією для проходження підготовки та здійснення капеланської діяльності.

Також з метою запобігання виникненню юридичної невизначеності МКІП наголошує на необхідності привести положення законопроекту у відповідність між собою щодо термінології, яка відповідатиме чинному законодавству України та релігієзнавчій термінології.

На думку Міністерства оборони України, законопроект потребує доопрацювання у частині, що стосується визначення Служби військового капеланства як окремого суб'єкта правових відносин із власною чисельністю та окремим порядком проходження служби. Реалізація зазначеної норми призведе до того, що новостворена структура буде формуватися за рахунок чисельності Збройних Сил України, проблеми унормування якої існують на цей час. Також Міноборони акцентує увагу, що законопроектом не встановлено ні порядку розподілу квот конфесійного представництва, ні відповідального за їх розподіл, що може призвести до неоднозначного застосування цієї норми на практиці.

Міністерство фінансів України у своєму експертному висновку зазначило, що реалізація положень законопроекту вплине на показники Державного бюджету України та потребуватиме додаткових видатків. З метою мінімізації додаткових витрат на утримання Служби військового капеланства Мінфін пропонує передбачити її створення у межах затвердженої граничної чисельності Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, інших військових формувань, а також рекомендує зберегти за військовими капеланами статус цивільних працівників.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку від 25.02.2021р. зауважило, що відповідно до ст. 35 Конституції України церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави. Це означає, що релігійні організації чи їх структури не можуть входити до структури державних органів чи бути їх частинами, а особи, які є служителями церкви, не можуть одночасно перебувати на роботі чи службі у держави. Натомість виникає фактичне поєднання церкви і держави (адже військові капелани, будучи військовослужбовцями у складі Служби військового капеланства у підрозділах Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України та інших утворених відповідно до Законів України військових формуваннях, одночасно є й служителями відповідної церкви).

Також враховуючи конституційний принцип відокремлення церкви і релігійних організацій в Україні від держави, не можна погодитись з оплатою праці капеланів за рахунок коштів державного бюджету. Відповідно до статті 5 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» держава не фінансує діяльність будь-яких організацій, створених за ознакою ставлення до релігії.

Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій, яка представляє інтереси найбільших офіційно зареєстрованих релігійних конфесій, через відсутність консенсусу не змогла висловити консолідовані пропозиції до зазначеного законопроєкту. Натомість деякі представники релігійних конфесій підтримали основні його положення.

З урахуванням проведеного обговорення, Комітет ухвалив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проєкт Закону про Службу військового капеланства (реєстр. № 4626 від 22.01.2021р.), внесений народними депутатами України Костенком Р.В., Геращенко І.В., Фріз І.В., Тістиком Р.Я., Кравчук Є.М., Шараськіним А.А., Іоновою М.М. та інш., за результатами розгляду у першому читанні прийняти за основу.

2. Направити висновок Комітету щодо зазначеного законопроєкту до Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки, визначеному головним з опрацювання цього законопроєкту.

Додаток: на 13 арк. у 1 прим

Голова Комітету

Микита ПОТУРАЄВ

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач:Потураєв Микита Русланович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000002A672E002C9F8E00
Дійсний до: 19.01.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-14/17-2021/99490 від 19.03.2021

441193